

Ellis en het verbreinen. Over hersenen, gedrag & educatie

Jelle Jolles

Gegevens: Neuropsych Publishers, Amsterdam-Maastricht, 2011, 2e geheel herziene en uitgebreide druk, € 22,-. ISBN 9789075579475.

Aankondiging: *Tijdschrift voor Orthopedagogiek* (2011), 50, p. 477

Boeken over het menselijk brein zijn populair. Zo verschenen de laatste jaren onder andere *Ben ik dat* (Mark Mieras, 2007), *Het slimme onderbewuste* (Ap Dijksterhuis, 2007), *Het puberende brein* (Eveline Crone, 2008), *Het spiegelende brein* (Marco Iacoboni, 2008) en *Wij zijn ons brein* (Dick Swaab, 2010). Aan dit rijtje kunnen we de geheel herziene en uitgebreide 2^e druk van *Ellis en het verbreinen* van Jelle Jolles (2011) toevoegen. De vraag kan worden gesteld of dit boek meer van hetzelfde is of dat het de lezer nieuwe inzichten brengt. Ik meen het laatste. Jolles slaagt erin om de actuele kennis over het brein van kinderen en jongeren te vertalen naar een visie op onderwijs en talentontwikkeling. En dat is iets wat we bij de andere auteurs missen. Daarover straks meer.

Eerst eens ingaan op de titel van het boek. Wie is Ellis en wat betekent verbreinen nu eigenlijk?

Ellis is afgeleid van Alice in Wonderland en staat voor verwondering, voor nieuwsgierigheid, voor creativiteit, maar ook voor speelsheid en lol. Ellis is een metafoor voor talentontwikkeling en dat is meteen het hoofdthema van het boek.

Verbreinen is het veranderen van het brein. Jolles noemt het 'uitbreinen'. De adolescent moet zich gelijk een larve ontpoppen tot een volwassene met een volwassen brein. Ellis zal haar brein ontwikkelen in relatie tot haar omgeving. En dat proces wordt gestuurd door ouders, leraren, de peergroep,

familie, buurt en iedereen die tot de sociale groep behoort.

Het boek van Jolles leest eigenlijk heel wonderlijk. Het boek bestaat uit een flink aantal hoofdstukken die op zichzelf staan maar die toch ook een lijn uitzetten in het boek. De hoofdstukken zijn eerder gepubliceerd geweest als krantenartikel, artikel in een magazine, minicolumn, interview of bijvoorbeeld een webtekst en door Jolles voor dit boek bewerkt.

De lezer die hongerig is naar breininformatie komt zeker aan zijn trekken. Er is een groot aantal onderwerpen dat de revue passeert: verschillen tussen jongens en meisjes, het nut van feitenkennis, impulsief gedrag en de prefrontale schors, hersensystemen, waarom leraren weet moeten hebben van het brein, de ontwikkeling van het brein en fasen in de adolescentie.

Het onderscheidende aspect van dit boek betreft de aandacht voor talentontwikkeling en onderwijs, zo schreef ik hierboven al.

De onderdelen die over talentontwikkeling gaan zijn wat mij betreft de parels van dit boek. Jolles gebruikt zijn kennis over het brein om een visie op het kind neer te zetten. Ieder kind heeft talent, maar dat talent moet wel gestimuleerd worden. De omgeving van het kind speelt een belangrijke rol in die talentontwikkeling. Jolles schrijft dat steun, sturing, inspiratie en motivatie van groot belang zijn. Zijn klacht is dat er helaas veel te weinig aandacht bestaat voor ontwikkeling van talent, voor cognitieve ontwikkeling. Het onderwijs werkt te veel met talige strategieën en dat is in de loop van de tijd ten koste gegaan van de meer visueel-ruimtelijke strategieën. En juist de combinatie van die twee strategieën zorgt voor een goede informatieverwerking van de hersenen.

Verder schrijft hij dat de onrijpheid van het brein maakt dat de adolescent vaak geen goede keuzes kan maken. Als we willen dat kinderen gaan kiezen dan moeten we ze

Boekbespreking

daarbij begeleiden en de goede alternatieven naast elkaar leggen. De opvoeder moet de weg wijzen, de route aangeven. Jolles schopt hier ook tegen heilige huisjes, zoals die van Luc Stevens. Jolles betoogt dat we af moeten van het idee dat de scholier de regisseur van zijn eigen leerproces is. Het ideaal is mooi, maar het gaat echt niet zomaar lukken. Het zich ontwikkelende brein werkt namelijk nog niet mee.

Er zijn bij dit mooie boek ook wat aanmerkingen te maken.

Wat ik in het boek mis zijn tekeningen of foto's van het brein. Soms is het wel prettig om even een blik op een illustratie te kunnen werpen om op te zoeken waar de prefrontale schors, het cerebellum, de basale ganglia of het limbisch systeem zich bevindt.

Door de eerdergenoemde compilatie van teksten is er de nodige herhaling van informatie. Zo lees je bijvoorbeeld op diverse plaatsen in het boek dat de hersenrijping van de adolescent pas ruim na het twintigste levensjaar is voltooid en ook bepaalde schema's keren vaak terug. Deze herhaling

is niet vervelend, maar het maakt het boek als studieboek voor een Masteropleiding mogelijk wat minder geschikt.

Het boek bevat weinig (APA-)verwijzingen in de tekst. Dat maakt het prettig leesbaar. Tegelijkertijd weet je als lezer niet of de informatie afkomstig is van Jolles zelf of dat hij zich baseert op een externe bron. Dat zorgt ervoor dat sommige informatie lastig te traceren is, zeker voor studenten die het boek als bron voor een verslag willen gebruiken.

Maar goed, wie niet studeert zal zich van bovenstaande aanmerkingen weinig aantrekken. *Ellis en het verbreinen* is een boeiend en inspirerend boek dat fraai vormgegeven is. De lezer kan volop genieten van nieuwe, frisse ideeën over kinderen en hun ontwikkeling. Wie na het lezen van het boek enthousiast is geraakt, raad ik aan de website www.learn-amsterdam.nl te bezoeken. Daar valt nog veel meer te ontdekken over de projecten van Jolles over brein, onderwijs en talentontwikkeling.

Kees van Overveld

Binnengekomen boeken

Samen opvoeden

Hans Janssen (red.)
Uitgever: Coutinho,
ISBN 978 90 469 0261 5
Aantal pagina's: 304
Prijs: € 29,50

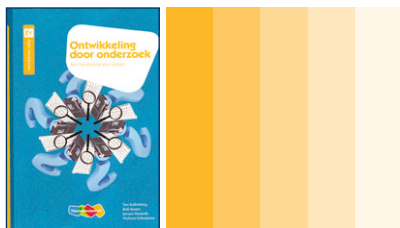
Samen opvoeden biedt inzicht in uiteenlopende pedagogische werkvelden en legt bovendien een verbinding tussen opvoedings-theorie, professionele opvoedingspraktijken en de diverse pedagogische werkvelden. Het boek telt dertien hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk is een beknopte inleiding in de pedagogiek en behandelt opvoedingstheorieën, -stijlen en -methoden, culturele diversiteit en problemen in ontwikkeling en opvoeding. In de volgende twaalf hoofdstukken komen de verschillende werkvelden aan bod: van kinderopvang, opvoedingsondersteuning en onderwijs tot jeugdbescherming, de aanpak van jeugdcri-

minaliteit en de zorg voor kinderen met een beperking. Elk hoofdstuk begint met een interview met een professional uit de praktijk, en behandelt vervolgens werkvormen en praktijkervaringen. Elk werkhoofdstuk is geschreven door een ervaren specialist.

Hans Janssen is pedagoog en publicist.

Ontwikkeling door onderzoek

Ton Kallenberg, Bob Koster,
Jeroen Onstenk & Wybren
Scheepsma
Uitgever: Thieme Meulenhoff,
ISBN 978 90 06 95524 8
Aantal pagina's: 272
Prijs: € 35,20

Ontwikkeling door onderzoek leert hoe je een onderzoek rondom praktische onderwijssituaties opzet. Duidelijk wordt wat onderzoek oplevert voor de leraar, voor de school en voor de beroepsgroep van leraren. Het boek biedt een breed scala aan toepassingsmogelijkheden, skill sheets en suggesties voor verdere verdieping.

Ton Kallenberg is directeur onderwijs bij het ROC Leiden, Bob Koster is lerarenopleider, Jeroen Onstenk is lector Geïntegreerd Pedagogisch Handelen bij de lerarenopleidingen van Hogeschool Inholland en Wybren Scheepsma is docent aan de Hogeschool Leiden.

Meldingen

BreinLink voor ouders - je kind helpen leren

Gerjanne Dirksen & Hulda Moller
172 pagina's | Scriptum | juni

De Atomiumorganisatie - 'Wie piramides bouwt... krijgt mummies'

Eric Koenen
154 pagina's | Boom Nelissen | juni

Kindportfolio's, in theorie en praktijk

Esther Poos
64 pagina's kleur | OMJS (<http://webwinkel.onderwijsmaakjesamen.nl>) | juni